

Перспективи розвитку співробітництва Української асоціації сімейної медицини (УАСМ) та Всесвітньої Асоціації сімейних лікарів (WONCA)

П.О. Колесник¹, Л.Ф. Матюха²

¹Ужгородський Національний університет

²Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

У статті висвітлюється участь представників УАСМ у міжнародній конференції WONCA 2019, обговорюються перспективи подальшої співпраці двох громадських організацій сімейних лікарів.

Ключові слова: УАСМ, WONCA, співробітництво асоціацій сімейних лікарів.

Future prospects of collaboration between Ukraine Association of Family Medicine (UAFM) and WONCA

P. Kolesnyk, L. Matyukha

The participation of the UAFM representatives in WONCA international conference 2019 is highlighted and perspectives of the further collaboration between two non-governmental organizations of family doctors is discussed in the article.

Key words: UAFM, WONCA, family doctors organizations collaboration.

Перспективы развития сотрудничества Украинской ассоциации семейной медицины (УАСМ) и Всемирной Ассоциации семейных врачей (WONCA)

П.О. Колесник, Л.Ф. Матюха

В статье освещается участие представителей УАСМ в международной конференции WONCA 2019, обсуждаются перспективы дальнейшего сотрудничества двух общественных организаций семейных врачей.

Ключевые слова: УАСМ, WONCA, сотрудничество ассоциаций семейных врачей.

Чи були Ви колись на медичному форумі, яскраві спогади про який залишилися у Вас надовго, а може, й назавжди? Саме такими незабутніми заходами, що запалюють, підносять і надихають до нових звершень, і є конференції WONCA. Павло Колесник пам'ятає свої перші враження після конференції WONCA 10 років тому, у якій він брав участь у зв'язку з отриманням гранту Монтегют від WONCA. Очі розбігалися від розмаїття заходів: воркшопів, доповідей, секцій, які проходять одночасно, на всі хочеться потрапити, всюди впізнаєш відомі зі шпальт журналів прізвища всесвітньо відомих фахівців. А способи проведення семінарів і воркшопів вражали застосуванням різноманітних інтерактивних методик. Дивувався, хто ж ці талановиті лектори, спікери і організатори воркшопів, як їм вдається так запалити публіку, хто їх цьому навчив? Здається, такого фахового рівня неможливо досягти. Сьогодні він як один зі співорганізаторів таких конференцій розуміє, що WONCA та її структурні підрозділи дають не лише платформу для проведення заходів, але й учать новим методикам і засобам передачі знань, роботи з аудиторією, проведення наукових досліджень тощо.

Що таке WONCA? Більшість сімейних лікарів світу чули про WONCA. WONCA – це абревіатура перших п'яти букв Всесвітньої організації національних коледжів, академій та асоціацій лікарів загальної практики-сімейних лікарів (World Organization of National Colleges, Academies and Academic Associations of General Practitioners/Family Physicians). Її скорочена назва – Всесвітня організація сімейних лікарів. WONCA була заснована у 1972 році. На сьогодні до її складу входять 122 організацій-членів із

102 країн. Загальна кількість членів даної асоціації становить 500 000 сімейних лікарів. WONCA лобіює інтереси сімейних лікарів у ВООЗ. До складу світової організації WONCA входять сім регіональних відділів:

- Африканський
- Північно-Американський
- Азіатсько-Тихоокеанський
- Європейський
- Південно-Азіатський
- Іберо-Американський
- Східно-Середземноморський

WONCA Europe. Європейський регіональний відділ WONCA є академічним і науковим товариством загальної практики-сімейної медицини Європи. Він налічує 47 організацій-членів і понад 120 000 сімейних лікарів у Європі. Українська асоціація сімейної медицини (УАСМ), яка представляє професійну громаду сімейних лікарів України, 20 років є членом WONCA World і бере участь у діяльності WONCA Europe. Президент УАСМ є членом Ради Європи WONCA – урядовому та адміністративному органі цієї організації. У будь-якого сімейного лікаря, за умови сплати чималого членського внеску, є можливість стати індивідуальним членом WONCA Європи (а за умови оплати одноразового членського внеску у розмірі 800 євро Ви можете стати позитивним членом WONCA). На жаль, членство у WONCA не звільняє лікарів від необхідності сплати реєстраційних внесків за участь у конференції. В українських лікарів-членів УАСМ, яка регулярно сплачує внески до цієї організації, є також можливість стати інституційним чле-

ном WONCA Європи та бути причетним до європейської і світової громади сімейних лікарів.

Офіційним журналом WONCA Europe є «Європейський журнал сімейної медицини». Це відкритий міжнародний науковий журнал, що рецензується, має високий імпаکت-фактор, у якому публікуються високоякісні оригінальні дослідження у сфері ЗП-СМ. Публікація у цьому журналі є безкоштовною, однак є непростим випробуванням для фахівців зі Східної Європи, які не мають досвіду публікацій в європейських журналах такого рівня і є носіями «easy English», тобто володіють розмовною англійською мовою, якої, на жаль, нерідко недостатньо для публікації у подібному журналі.

Конференція WONCA «Людське обличчя медицини» відбулася у Братиславі (Словаччина) 26–29 червня 2019 року.

На конференції були присутні представники 32 із 40 країн. Найчисленнішими були делегації Португалії, Італії, які разом налічували близько 200 учасників. Україну цього року представляли: президент УАСМ проф. Матюха Л.Ф., керівник міжнародного комітету УАСМ доц. Колесник П.О., члени правління УАСМ проф. Ткаченко В.І., проф. Корж О.М.

Конференція WONCA, як і завжди, являла собою видовище і масштабне дійство, до якого долучилося близько 2000 учасників. На жаль, участь у заходах WONCA є недешевим задоволенням, яке по кишені далеко не кожному лікарю навіть з європейських країн, оскільки, за виключенням декількох генеральних партнерів, що допомагають у фінансуванні даного заходу, основне фінансування від-

бувається саме за рахунок коштів делегатів. Реєстраційний внесок за участь у конференції WONCA становить близько 600 євро для лікарів зі стажем, 300 євро для лікарів, що працюють до 5 років і близько 200 євро для студентів. Чи є шанс компенсувати свої витрати на участь у конференціях WONCA? Так, оргкомітет конференції WONCA може запропонувати грант для часткової компенсації реєстраційного внеску за певну допомогу у підготовці цього заходу, а також у кожного лікаря завжди є шанс отримати премію Монтегют, перемогти у номінації «5-зірковий лікар», що допоможе оплатити реєстрацію на конференцію.

Під час проведення конференції працює магазин фантастичних медичних книг, на жаль, ціна на медичну літературу здебільшого є не по кишені лікарю з України.

У рамках конференції обов'язково проводяться візити у сімейні амбулаторії. Треба зазначити, що сімейна медицина у Словаччині мало чим відрізняється від системи дільничний педіатр–терапевт. Словачські сімейні лікарі не ведуть дітей з періоду новонародженості, а надають допомогу лише з 18 років. Педіатри ведуть дітей майже до 20-річного віку. Сімейні практики у Словаччині приватні, обслуговується значна частина дорослого населення, зокрема геронтологічні відділення.

Якщо Вам пощастило потрапити на конференцію WONCA, будьте впевнені, що вам буде забезпечено незабутні спогади про час, проведений в унікальних містах різних країн світу. Цього разу учасники WONCA збиралися у Братиславі – старовинному і водночас сучасному європейському місті на Дунаї. Якщо Ви є делегатом конференції WONCA, Вам вдасться прослухати так звані ключові лекції всесвітньо від-

мих спікерів, познайомитися чи подружитися з делегатами з найвіддаленіших куточків світу (наприклад, нам поталанило познайомитися за кавою з лікарем із Нової Зеландії, а сусідами у залі у нас були лікарі з Бразилії).

Цікавою є структура конференції WONCA. У рамках кожного дня конференції WONCA є дві «ключові лекції»: 30-хвилинна презентація відомого європейського експерта про глобальну проблему у ЗП-СМ, яка завершується 15-хвилинним обговоренням. Слід зазначити, що кожен зі структурних підрозділів WONCA, про які мова піде нижче, відповідає за проведення різних секцій за певними тематиками, що проводяться одночасно. Ці заходи у своїй структурі мають 4 блоки по 75 хв кожен, під час яких у учасника є можливість обрати одну із 14 секцій, які проходять одночасно. Вас чекатимуть незабутні воркшопи і майстер-класи, лабораторія практичних навичок. В учасника є вибір, яку секцію відвідати: з методик до- та післядипломного навчання, якості освіти, наукових досліджень, профілактики і скринінгу.

Структурні підрозділи WONCA. Під егідою WONCA працюють професійні групи, які розробляють європейські стратегії розвитку ЗП-СМ у різних напрямів. Вони є основними генераторами ідей воркшопів і секцій конференції WONCA. Приємно, що з деякими асоціаціями Європи в УАСМ вже налагоджено тривалі дружні зв'язки і співпраця, а деякі напрямки нам лише треба розвивати.

- **Європейська академія викладачів ЗПСМ (EURACT).** Метою Академії є сприяння та підтримка високих стандартів медичної допомоги на засадах ЗП-СМ в Європі через популяризацію загальної практики як дисципліни шляхом навчання і викладання. За останні роки дана організація стала дуже популярною в Україні і налічує понад 70 українських викладачів. Біля 20 з них мали змогу щорічно за рахунок грантів EURACT брати участь у курсах підготовки викладачів у різних країнах Європи. Такі курси, як 1–3-рівневі Леонардо, Блед, Порто є популярними і визнаними у Європі. Ми сподіваємося, що участь у них дасть можливість викладачам з України впровадити нові методи навчання, які є доказово ефективними у розвинутих європейських країнах. Експерти EURACT є постійними партнерами УАСМ, беруть участь у конференціях, проводять навчання наших колег в Україні. УАСМ з EURACT підписано Меморандум про співпрацю у 2016 році. Невдовзі планується проведення європейського курсу навчання викладачів Леонардо 2 у Києві, а також розробка курсу Леонардо 1 українською мовою як для викладачів, так і для лікарів, які беруть участь у навчанні інтернів, керівників заочних баз стажування.

- **Підрозділ змін програм і розкладів до- та післядипломної освіти,** яка допомагає країнам, що розвиваються, уніфікувати свої програми навчання сімейної медицини і наблизити їх до європейських. Відомо, що в Україні проводиться реформа системи до- та післядипломної освіти, тому допомога WONCA є надзвичайно важливою. У зв'язку з цим під час конференції президентом УАСМ було запрошено керівника цього напрямку професора Валері Вас із Великобританії, яка планує взяти участь у конференції УАСМ у червні наступного року і сприяти проведенню змін в освіті в Україні.

- **Європейська асоціація науковців у галузі ЗП-СМ (EGPRN).** Європейська методика ведення наукових досліджень у галузі сімейної медицини принципово відрізняється від вітчизняної, тому досвід європейських експертів є важливим для УАСМ. Дана асоціація набирає обертів у нашій країні. УАСМ оплатила інституційне членство у EGPRN, що дало можливість для українських лікарів, які займаються дослідженнями у галузі ЗПСМ, стати членами даної організації, брати участь в їх конференціях, спільних міжнародних проєктах, публікувати результати своїх досліджень. На сьогодні в Україні вже понад 20 інституційних

членів EGPRN. Експерти EGPRN традиційно з радістю беруть участь у заходах, ініційованих УАСМ. Одним із відомих проєктів, який було започатковано в Україні та отримав визнання на рівні Європи, є курс навчання молодих науковців у галузі ЗП-СМ під назвою «АВС». Двадцять молодих науковців з різних вишів України мали можливість протягом 3 років навчатися новій методології проведення наукових досліджень і цього року презентують результати власних досліджень на завершальному курсі С. Проєкт було реалізовано за підтримки професорів М. Харріса і Г. Тейлора з Великобританії.

Традиційними у рамках конференції є презентації наукових досліджень, що організовані науковцями EGPRN. Цікавими є форми демонстрації даних власних досліджень науковців: 5-хвилинна презентація (протягом 2–3 хв автор презентує власні дані на 1 слайді, після чого ще 2–3 хв проводиться дискусія), 15-хвилинна презентація з обов'язковим розділом запитань і відповідей, постерні доповіді (цього року дана секція була представлена паперовими і електронними постерами).

- **Європейська асоціація профілактики та зміцнення здоров'я в ЗП-СМ (EUROPREV).** Ця асоціація проводить аналіз і порівняння профілактичних програм та формує стратегії превентивних заходів і скринінгу у країнах Європи. Під час конференції було проведено низку круглих столів та воркшопів щодо напрямків скринінгу раку грудної залози у країнах Європи. Результати аналізу було розміщено на сайті даної асоціації. Розпочато міжнародний онлайн-курс навчання доказовим стратегіям профілактики у формі безкоштовних вебінарів англійською мовою, що викликало зацікавлення деяких українських колег. Розпочато проєкт аналізу скринінгових програм інших форм раку на рівні ПМСД, результати якого невдовзі буде опубліковано. Цікавою виявилася дискусія експертів EUROPREV щодо пропозиції WONCA з проведення вакцинації від грипу усіх верств населення. Цей проєкт було відхилено асоціацією EUROPREV, оскільки дана коаліція є настороженою щодо ризику гіпердіагностики і поліпрагмазії на рівні ПМСД, а пропозиції щодо загальної вакцинації не мали достатньої доказової бази певних верств населення, через що були відхилені. Президент EUROPREV Карлос Мартінес люб'язно прийняв запрошення до участі у конференції УАСМ у червні 2020 року.

- **Європейська асоціація лікарів сільських та віддалених практик ЗП-СМ (EURIPA).** Ця асоціація поки недостатньо популярна в Україні, проте має гарні перспективи, оскільки більша частина нашої країни є сільською місцевістю. Цікавою була форма проведення одного з воркшопів даної асоціації у рамках конференції: учасників було запрошено на сніданок у сільську місцевість, під час якого було організовано дискусію фахівців.

- **Європейське товариство якості та безпеки у сімейній практиці (EQUIP).** Дана асоціація ще мало відома українським фахівцям, проте відкриває надзвичайно цікавий напрямок, який лише зароджується у системі вітчизняної ПМСД на заміну застарілої системи оцінки якості, визначення індикаторів якості роботи сімейного лікаря. Українські колеги матимуть змогу ознайомитися з даним напрямком, оскільки керівник даної асоціації Заліка Клеменц дала згоду на участь у конференції УАСМ у грудні 2019 року у Києві.

- **Рух Васко да Гама молодих лікарів і інтернів (VdgM).** Надзвичайно цікавим і перспективним є молодіжний рух сімейних лікарів і інтернів зі стажем роботи до 5 років. Цього року у даному угрупованні було обрано нового президента Катаржину Кесслер з Польщі, яка має намір взяти участь у конференції УАСМ. Під час зустрічі з президентом УАСМ Катаржиною було висловлено сподівання, що молоді сімейні лікарі знайдуть свого активного лідера да

ного руху і почнуть міжнародне співробітництво, що передбачає стажування в амбулаторних практиках різних країн Європи, запрошення у власні практики іноземних колег. У червні 2018 року двоє представників цієї асоціації з Португалії взяли участь у конференції УАСМ та відвідали сільські амбулаторії сімейної медицини. Нам було приємно, що від роботи сільського сімейного лікаря с. Хотів Києво-Святошинського району Київської області Оріяни Тиш (дисертантки НМАПО імені П.Л. Шупика) гості були у захваті. Заходи асоціації Васко да Гама пройняті духом молодого енергії, співпраці, взаємодопомоги і позитиву. Деякі секції, підготовлені організаторами Васко де Гама, були оригінальними та унікальними. Так, учасники конференції наприкінці робочого дня мали змогу взяти участь у танцювальному воркшопі, що мав в основі, крім навчання найпростішим рухам латино-американських танців, ще навички комунікації, взаємодії з партнером, оскільки кожен учасник мінявся партнером по танцю протягом усього воркшопу. Сподіваюся, що дана ідея знайде відображення і в проведенні конференції УАСМ у подальшому.

Засідання правління WONCA Europe. Президентом УАСМ перед міжнародним відділом було поставлене завдання використати участь у заходах WONCA максимально ефективно з метою налагодження контактів і зв'язків з керівниками правління, підрозділів даної організації та іншими європейськими фахівцями для розвитку сімейної медицини нашої країни. Участь президента УАСМ у засіданні правління дала можливість для таких контактів на вищому рівні. Згідно зі статутом, кожні 5 років WONCA Europe збирає членів правління, представників 40 держав Європи для обрання президента та президента-елект (який заступить на пост президента після закінчення терміну роботи попередника). Протягом наступного року на посаді президента WONCA Europe працюватиме професор Мехмед Унган (Турція). Президент WONCA провів бесіду з проф. Л.Ф. Матюхою і пообіцяв взяти участь у конференції у Києві у грудні.

Обрання президент-електа було досить гострим. Цього року під час виборів в Україні було 2 голоси: один – голос Президента УАСМ як представника державної інституції, а другий голос було передано Україні Грузинською Асоціацією Сімейних лікарів. Ми раді вітати на посту президента-елект давнього друга і партнера УАСМ, який виграв у виборах з перевагою в 1 голос, професора Шломо Вінкера (Ізраїль). Сподіваємося, що саме голоси, якими УАСМ підтримала свого фаворита на виборах, мали вирішальне значення у перемозі професора Вінкера. Ми чекаємо на приїзд

президента-елект у червні 2020 року на конференції УАСМ і сподіваємося на сприяння з боку теперішнього і майбутнього президентів WONCA у період їхнього правління.

Після участі у засіданні правління WONCA та спілкування з координаторами асоціації WONCA президентом УАСМ було сформовано низку пропозицій щодо внесення змін у положення нашої асоціації про національних координаторів відповідних підрозділів WONCA від УАСМ.

- Усі кандидати, які претендують вести відповідні підрозділи європейських організацій в Україні, мають представити правлінню УАСМ програму, причому заслуховуватимуться не менше 2 кандидатів, одного з яких, після виборів, УАСМ делегує як координатора від України до європейського правління. Самовисування національних координаторів не допускається, усіх має делегувати правління УАСМ.
- Крім національних координаторів, ввести поняття «елект», щоб заступник, якого буде обрано за рік до переобрання координатора, мав змогу увійти у курс справ.
- Кожен представник УАСМ має право бути координатором не більше ніж двох напрямків.
- Кожен представник УАСМ у структурах WONCA має володіти англійською мовою.
- Національний координатор повинен бути готовим брати участь у засіданнях правління і інших заходах у підрозділах WONCA, поширювати отримані знання в Україні, запрошувати ключових осіб і експертів до України.
- У національного координатора має бути обов'язкова програма дій на період обрання.
- Термін роботи національним координатором – 2 терміни (виключення можуть зроблені лише на засіданні правління).

Отже, планів є багато. Але передусім УАСМ підписано угоду з EURACT щодо нашої участі в адаптації програми додипломної підготовки сімейних лікарів. На жаль, в Україні у розкладі додипломної підготовки годин із ЗП-СМ, починаючи з першого курсу, немає. Водночас у країнах Європи таких годин протягом кожного курсу – від 40 до 156. Тому в інтернатуру студенти йдуть не знаючи, що таке сімейна медицина, якими компетенціями має володіти сімейний лікар. Тому на рівні післядипломної освіти доводиться починати з «азів». Сподіваємось, що велика робота з адаптації Європейського підручника, яка невдовзі розпочнеться, стане в нагоді нашим кафедрам як до- так і післядипломної підготовки сімейних лікарів.

Сведения об авторах

Колесник Павел Олегович – Ужгородский национальный университет, 88000, г. Ужгород, пл. Народная, 3; тел.: (0312) 61-33-21
Матюха Лариса Федоровна – Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9

Статья поступила в редакцию 07.07.2019